

## **ЗНАЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА**

*Бережна М.В.*

*Державний ВНЗ «Національний гірничий університет»*

Питання екологічної відповідальності є сьогодні предметом розгляду не лише біологічних, геофізичних наук, але й економічних і соціальних наук, оскільки неконтрольований вплив людської діяльності на навколишнє середовище ставить під сумнів виживання людства як виду і детермінує можливі межі й перспективи вирішення багатьох економічних і соціальних проблем.

Сьогодні в Україні ми маємо неефективний, застарілий еколого-економічний виробничий потенціал, недостатню правову базу щодо охорони природи, недосконалу систему управління, недостатньою мірою функціонуючі економічні стимули раціоналізації природокористування [1]. Безперечно, такий стан зумовлює необхідність більш докладного розгляду нагальних проблем охорони довкілля та розробки альтернативних моделей управління природокористуванням. Як підтверджують результати досліджень, Україна знаходиться у стані глибокої екологічної кризи.

Основною метою сучасної політики держави є, як відомо, забезпечення рівності трьох складових її розвитку – економічної, екологічної та соціальної, що зумовлює орієнтування на пріоритети сталого господарювання, врахування екологічних наслідків під час прийняття економічних рішень [2]. Вважається, що інструментом реалізації концепції сталого розвитку є соціальна відповідальність бізнесу, одним з напрямків якої є екологічна відповідальність.

Екологічна відповідальність передбачає, насамперед, відповідні програми захисту навколишнього середовища, економного споживання природних ресурсів, повторного використання й утилізації відходів, організації екологічно безпечних транспортних перевезень, розповсюдження норм і систем екологічної сертифікації продукції і технологій, що забезпечують мінімальний негативний вплив на навколишнє середовище в усьому світі та ін. [1].

Усе це свідчить про те, що узгодження економічних та екологічних цілей підприємства є нагальною потребою. Її може вирішити саме економічний механізм екологічного регулювання, що виявляється як набір спонукальних інструментів, які керують економічною поведінкою суб'єктів господарювання, спрямовуючи їх на здійснення ресурсозберігаючих заходів, а відтак – на досягнення еколого-економічної збалансованості функціонування суспільного виробництва, якісного стану довкілля. Ось чому економічний механізм є способом зв'язку між об'єктивними законами та суб'єктивною людською діяльністю, а існуючі його форми, методи, регулятори – результатами такої діяльності.

Варто зазначити, що економічний механізм екологічного регулювання – так само і як будь-який механізм господарювання – можливо вдосконалювати лише шляхом внесення змін у конкретні форми виробничих відносин

(прибуток, ціну, кредит, фонди, податки тощо). Інакше кажучи, економічний механізм екологічного регулювання можна вдосконалювати, вдосконалюючи притаманний йому інструментарій – форми та методи стимулювання раціонального природокористування (систему оподаткування, фінансування, кредитування природоохоронних заходів, економічної відповідальності за екологодеструктивне господарювання тощо) [3].

Інструменти економічного механізму екологічного регулювання спрямовані на використання можливостей, що виявляються саме завдяки використанню ринкового механізму, для ефективного захисту оточуючого середовища. При цьому важливою перевагою економічних важелів регулювання є можливість вільного маневрування господарюючих суб'єктів у визначенні тактики досягнення природоохоронних цілей, яка в кінцевому рахунку забезпечує зниження природоохоронних витрат. Все це свідчить про те, що саме економічні важелі найбільшою мірою відповідають завданню узгодження виробничих та екологічних цілей [4].

Створення екологічних фондів також є одним з економічних методів управління в природокористуванні. Під фондами слід розуміти установи, покликані надавати будь-яку матеріальну допомогу, та грошові кошти, а також їхні джерела. Наприклад, в екологічні фонди надходять платежі всіх підприємств за природокористування. А потім ці кошти видаються на проведення невідкладних та дорогих природоохоронних заходів. Крім цього, підприємства можуть робити внески у фонди екологічного страхування.

Ще одним важливим економічним методом управління є правильне застосування матеріального стимулювання – забезпечення зацікавленості, вигідності для підприємства та його працівників в природоохоронній діяльності. При цьому передбачається застосування не лише заохочувальних заходів, але й покарань [5].

Зрештою, як показує досвід розвинутих країн, підвищення рівня екологічної відповідальності поліпшує результати діяльності підприємницьких структур як у короткостроковій, так і у довгостроковій перспективі. З огляду на це, соціальна відповідальність підприємництва у сфері екології, тобто екологічна відповідальність, перетворюється у життєво важливий чинник конкурентної боротьби. Оскільки саме рівень екологічної відповідальності підприємництва у найближчий час буде визначати позиції того чи іншого підприємства на міжнародному ринку і в очах споживачів його продукції. Іншими словами, екологічна відповідальність є свого роду «вхідним квитком» у міжнародне ділове співтовариство [6, с.152].

Екологічна ситуація в Україні є однією з найбільш напружених у світі. Це спричиняє необхідність запровадження нових механізмів стимулювання екологічної відповідальності підприємств. Найефективнішим методом узгодження господарських та екологічних завдань бізнесу є економічні інструменти. Серед основних інструментів стимулювання екологічної відповідальності можна виділити екологічне страхування, екологічний контроль, кредитування, створення природоохоронних фондів, екологічне оподаткування та інші. Впровадження цих інструментів у практику сприятиме

поліпшенню результатів діяльності підприємств, підвищенню ефективності системи управління, формуватиме позитивний імідж корпорацій і фірм, розширюватиме коло потенційних споживачів за рахунок «екологічно свідомих» покупців, підвищуватиме конкурентоспроможність підприємств.

#### **Література:**

1. Shapoval V. Ecologic Component of Social Responsibility of Business (Experience of Poland and Ukraine) / V. Shapoval, A. Ashcheulova // Єдина Європа: перспективи розвитку : Монографія = United Europe: prospects of development : Monograph / Національний гірничий університет, Дніпропетровськ; Вища банківська школа, Вроцлав; наук. ред. О.І. Амоша. – Дніпропетровськ: Національний гірничий університет, 2010. – 254 с.

2. Розпорядження про схвалення концепції національної екологічної політики України до 2020 року від 17 жовтня 2007 р. N 880-р [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=880-2007-%F0>.

3. Веклич О.О. Економічний механізм екологічного управління в Україні [Електронний ресурс] / О.О. Веклич. – Режим доступу: <http://agrofin.com.ua/files/dre.pdf>.

4. Соколов В.И. Проблемы экологической безопасности [Электронный ресурс] / В.И. Соколов. – Режим доступа: <http://www.wpec.ru/text/201002051504.htm>.

5. Джигирей В.С. Екологія [Електронний ресурс] [Електронний ресурс] / В.С. Джигирей. – Режим доступу: [http://pidruchniki.ws/11510513/ekologiya/ekonomichniy\\_mehanizm\\_ohoroni\\_navkolishnogo\\_prirodnogo\\_seredovischa](http://pidruchniki.ws/11510513/ekologiya/ekonomichniy_mehanizm_ohoroni_navkolishnogo_prirodnogo_seredovischa).

6. Шаповал В.М. Соціальна відповідальність бізнесу в структурі управління економікою: монографія / В.М. Шаповал. – Д.: Державний ВНЗ «Національний гірничий університет», 2011. – 357 с.

Науковий керівник: д.е.н., проф. *Шаповал В.М.*, Державний ВНЗ «Національний гірничий університет»

## **ОРГАНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ РОЗВИТКУ ПЕРСОНАЛУ ТА ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЇЇ ЕФЕКТИВНОСТІ**

*Білоус Я.О.*

*Дніпропетровська державна фінансова академія*

Стратегічні можливості і стійкий розвиток підприємств в умовах жорсткої конкуренції залежить від якості вирішення задач управління персоналом, відбору працівників, здатних на високому професійному рівні виконувати свої обов'язки. Нині зростає значення психологічного чинника робочої сили, інтелектуальної діяльності працівників, виробничої та загальної культури, вміння працівниками сприймати і обробляти наукову інформацію. Набувають актуальності дослідження системи маркетингу персоналу. З економічної точки зору культурно-технічний рівень підприємства – це багатство, яке є передумовою для розвитку і підвищення ефективності виробництва та науково-технічного прогресу.

Вплив професійного навчання працівників на економічне зростання полягає в тому, що працівники, що володіють необхідним обсягом знань, умінь